

z grško bizantinsko kulturno dediščino v eni vesoljni Kristusovi Cerkvi.

Zamisel sv. bratov, ki so jo razumevajočo podpirali takratni rimski papeži, se zaradi ozkosrčnega nasprotovanja frankovske duhoščine in zaradi nerazumevanja kneza Svetopolka ni mogla uresničiti. Njune ideje pa so ostale žive. Zasedimo jih v današnjih težnjah, približati liturgijo ljudstvu, v sodobnih poskusih, najti pot za dialog z ločenimi krščanskimi brati. Zato je raziskovanje življenja in delovanja sv. bratov, proučevanje staroslovanske liturgije prav danes tako aktualno.

Pokojni papež Janez XXIII je v pismu slovanskim škofom (*Magnifici eventus*) opozoril, da je spomin stoletnice slavnega dogodka, kar sta sv. Ciril i Metod prišla iz Carigrada na Velikomoravsko, tesno povezan s prizadevanji, ki jih ima II vatikanski vesoljni zbor pred očmi. Sv. brata sta bila v 9. st. blagovestnika preziranih slovanskih rodov, v 20. st. pa postajata vedno bolj učitelja vesoljne Cerkve.

FRANC PERKO

BAŠTINA SVETE BRACE

»Po divnom određenju Božje Providnosti u isto vrijeme pada stoljetna uspomena na jedan značajni događaj, kada slavimo i II Vatikanski Opći Sabor i izgleda usko povezan sa željama, koje Opći Sabor ima pred očima. Ove se godine, naime, napunja punih jedanaest vjekova, otkako sv. Ciril i Metod, vrlo glasoviti apostolski par, pošavši iz Carigrada, stigose u Veliku Moravsku«. Tako je započeo svoje Apostolsko pismo biskupima slavenskih naroda bl. usp. Papa Ivan XXIII. U prigodnom je nagovoru 13. V ov. god. isti spomenuo: »Prošlog 2. veljače otvorili smo značajnu godišnjicu uputivši dio blagoslovljenih svijeća katedralnim crkvama slavenskih naroda, da bi time na nju upozorili svijet«. U spomenutom pismu piše Papa slavenskim biskupima: »Vaša dužnost će sada biti da se pobrinete, da se vašim vjernicima, na svečanim proslavama, iznese pred oči život, duhovna veličina, putovi, djela, napor i znoj sv. Cirila i Metoda; sve što su podnijeli i poduzeli zato da ih obrate Kristu i sve više i više privedu pravoj uljudbi i kulturi«.

Naši su biskupi upravili pastirsko pismo o sv. Ćirilu i Metodu još s prošlogodišnjih biskupskih konferencija u Zagrebu.

Dužnost je dakle o ovom jubileju govoriti i pisati. Pred sto godina izdan je poseban zbornik »Tisućnica slovjenjskih apostola« s prilozima I. Kukuljevića, Fr. Račkoga, V. Jagića i M. Mesića. Kad nije moguće više, naš liturgijsko-pastoralni list ne može prijeći šutke preko ove proslave. Baština, koju su nam namrla sv. braća, upravo je s liturgijskog i pastoralnog gledišta najvažnija. Radi se o našoj vjeri, pa »svečano treba proslaviti dobročinstvo, što se je Bog, koji je bogat u milosrđu, udostojao slavenske narode prenijeti u kraljevstvo svoga ljubljenoga Sina i naresiti ih uresom kršćanskoga dostojanstva« (ap. pismo Ivana XXIII).

Vjera je Božji dar koji on redovito dijeli preko ljudi. Među Slavene, osobito nas južne, i drugi su naviještali Veselu vijest, ali nitko tako uspješno kao sv. braća. Drugi su našim predima govorili o Evandeju, a veličina je sv. braće, što su Slavenima donijeli i staroslavensku liturgiju. Na tu odmah mislimo kad govorimo o baštini sv. braće.

I

Na hvarskom je liturgijskom sastanku g. 1936. prof. Mate Garković, sada zadarski nadbiskup, započeo svoje predavanje konstatacijom: »Narod hrvatski imao je sreću kao malo koji drugi da crpe obilno na nepresušivom izvoru liturgije spasosodne sokove za svoj duhovni život, jer je u njoj Boga slavio na svom jeziku. Baština sv. Ćirila i Metoda, tj. narodni jezik u crkvi, sačuvao se kod nas do današnjega dana« (Croatia orans 111). Pomogli su u tome čak i ~~koji~~ koji su bili poslani da zatiru staroslavensku službu Božju, kao krčki biskup Mahnić koji je na pastoralnom terenu shvatio njezinu veliku važnost i onda za nju mnogo učinio, osobito preko svoje Staroslavenske akademije.

U najnovije je doba dična baština sv. braće doživjela svijetlih dana kao malo kada u svojoj povijesti. Nekada neshvaćeni i progonjeni, sami i u svojim potomcima, stavljaju se danas za uzor i mnogi žele postići ono za što su se sv. braća borila pred tisuću i sto godina. Na znamenitom je liturgijsko-pastoralnom kongresu u Asizu g. 1956. njemački biskup A. Stohr kazao govoreći o narodnom jeziku u liturgiji: »Čvrsto se nadam da će mudrost i majčinstvo Crkve jednog dana naći velikodušno rješenje ovog pitanja, vrlo teškog ali i vrlo žurnog s gledišta pastoralnih plodova liturgije, kako je uvijek

bio slučaj u dugoj povijesti Crkve s jednako teškim pitanjima. Jedan značajan primjer: Pred neko me je vrijeme kod čitanja officija sv. Ćirila i Metoda ponovo iznenadila činjenica, da su na račun bogoslužja ovih velikih vjerovjesnika bili upućeni teški i ponavljani prigovori. Koja bi nesreća (sventura) bila, da su ova dva heroja postala žrtve svojih sigurno dobronamjernih protivnika! Ali po Božjoj su Providnosti oni našli prijatelje na visokom mjestu koji su, i oni puni oduševljenja i velikodušja, spoznali i cijenili dalekovidnost dvaju apostola. Pape su velikom mudrošću riješili izvanredno teško pitanje. Prigrlili sa dva sveca i dadoše placet njihovom započetom djelu koje je milijunima duša omogućivalo uže sudjelovanje kod bogoslužja Crkve« (Atti 233).

Posebno je zablistala baština sv. braće na II vatikanskom saboru, kad je na prijedlog splitskog biskupa preuzv. Franića 12. XI 1962. služio staroslavensku Misu u crkvi sv. Petra šibenski biskup preuzv. Arnerić, uz tumačenje pom. krčkog biskupa preuzv. Zazinovića. Tom je prigodom izdan i svim biskupima svijeta podijeljen letak s naslovnom stranicom glagolskog Misâ, s nekim izvacima iz njega i s popratnim tumačem u kojemu je naglašen i nacionalni momenat, osobito na početku i svršetku: »In pluribus Croatiae diocesibus, ad adriaticum litus sitis, Missae celebratio fit ritu romano, sed lingua palaeoslavica, quae etiam lingua seu rectius scriptura glagolitica nuncupatur. Qui celebrandi modus a sanctis fratribus Cyrillo et Methodio saeculi noni originem ducit... Penes Slavos aetate media profanam quoque litteraturam palaeoslavica lingua floruisse compertum est. Quae novissimis decenniis a variarum nationum peritis examini diligenter subiicitur. Glagoliticae scripturae usus in antiquitate in cancellaria quoque ducum et regum Croatiae ex officio invaluerat, a clarissimo Benedictinorum ordine peculiariter excultus«.

Od sličnog je značenja što je malo kasnije i talijanska radiotelevizija (a poznato je kako su naši prekomorski susjedi gledali i još neki gledaju na glagolicu) staroslavensku Misu i krsni obred koju je služio u zavodu sv. Jeronima senjski biskup preuzv. Burić uz tumač pom. biskupa preuzv. Pavlišića.

K tome možemo dodati da je ovog ljeta zagrebački nadbiskup preuzv. Šeper, slijedeći ovog predšasnika nadbiskupa Stepinca koji je ljeti g. 1942. staroslavenskim pontifikalom otvorio u Zagrebu na Sv. Ksaveru novu župu i predao je Trećorecima glagoljašima, služio staroslavenski pontifikal u za-

grebačkoj katedrali, a prepozit presvij. Kimovec u ljubljanskoj. Isto je zagrebački nadbiskup ponovio 14. VII u Salzburgu na svjetskom kongresu u čast sv. Ćirila i Metoda. Na tom je kongresu o djelu sv. braće održao predavanje i naš liturgijski stručnjak Dr D. Kinewald, sigurno u smislu svojih riječi: »Cijeli se svijet, osim nekoliko reakcionera, divi njihovom djelu i njegovu značenju« (Služba Božja III 44).

Koga da ne vesele ova priznanja i pohvale baštini sv. braće izbliza i izdaleka, od očekivanih i manje očekivanih? Zaista, na staroslavensku se liturgiju više ne gleda kao na »pepeljugu« i »osinjak«. Što smo mi imali kroz stoljeća, to će — izgleda — II vatikanski sabor dati svim narodima.

II

Neka nas ipak ova priznanja i slavopojke ne zanesu! Jubilej nam sv. braće može poslužiti i za isipt savjesti, a ta će nam štošta predbaciti. Preuz. Garković nastavio je svoje spomenuto predavanje; »Ako se danas ograničuje na naše primorske biskupije, on je za više vjekova bio svojina ne samo virtualno nego i realno čitavog naroda, ne isključivši ni slovenskih krajeva«, a završio ga je ovim prijedlogom: »da bi svećenstvo kao plod Ćirilo-Methodskog jubileja sada, kada je transkribiran Misal, što više oduševljavalo puk za staroslavensku službu Božju i time pridonijelo uvelike napretku liturgijskog duha u našem narodu« (117).

Priznajemo da je u tom pogledu učinjeno vrlo malo. I u našim glagoljaškim krajevima. Baštinom se sv. braće bave brojni njemački, talijanski, nizozemski i drugi učenjaci, a mi do danas nemamo među klerom stručnjaka za staroslavenski jezik, što je prijeko potrebno koliko s filološkog toliko i još više s liturgijskog stanovišta. I transkripciju je Misala morao obaviti češki svećenik prof. J. Vajs. Učinio je to velikom spremom i ljubavlju, ali nije uspio da među nama nađe suradnike koji bi proučavali brojne staroslavenske kodekse. Dičimo se pred cijelom svjetom tom narodnom svetinjom, a koliko je sami zaista poznamo i cijenimo?

Dok ne budemo imali svojih sposobnih i marljivih stručnjaka, nećemo doći do željenog jedinstva u izgradnji i naglašavanju staroslavenskih riječi. Nije pravo što se različito izgovara »jat«. A još je gore s akcentima. Kad je potpisani učio staroslavenski kod prof. R. Nahtigala u Ljubljani sa svojim se je drugovima glagoljašima obratio njemu i krčkom sveće-

niku V. Premudi s molbom, da nam naglase nekih pedesetak dvojbenih riječi. Vrlo uvaženi stručnjak u Ljubljani i pop glagoljaš s terena, ne znajući jedan za drugoga, nisu se složili u skoro polovini riječi. Poslije toga je Dr Ive Vitezić dugo i temeljito proučavao staroslavenski naglasak i bila je namjera da se izda barem Misal za pokojne s akcentima, ali je ostalo kod namjere.

Isto je tako neriješeno i pitanje našega koralaa. Malo koji glagoljaš pjeva tačno prema notama u Vajsovu Misalu, a stručnjaci kažu da se ni nesmiye. Nije čudo, pok. Vajs se nije mnogo razumio u muziku, pa je zamolio dobrog koralistu, o. Anselma Sedlačka, benediktinca u Emausu (Prag), da mu bude pri ruci. Obojica su potpisanome pričali: O. Anselm se obratio stručnjacima u Solesmesu za upute, a oni su ga najprije pitali, ima li na glagoljačkom terenu posebnih melodija. Tražili su da se one sačuvaju u novom Misalu i obećavali su da će s tim prijedlogom lako prodrijeti i kod Sv. Zbora za obrede u Rimu, gdje se u vezi sa Solesmesom čini valjda sve što je u vezi s crkvenom glazbom. Nažalost, prof. je Vajs morao odgovoriti da je na Krku i ostalom području staroslavenske liturgije čuo posebnih melodija, ali da te nisu sakupljene i zapisane, a još manje pročišćene i sređene. Onda su u Rimu na brzu ruku pod koralne note stavljene staroslavenske riječi na način koji ne može da zadovolji. Ispali smo kulturno siromašni i do danas smo ostali.

Posebno je pitanje približavanje staroslavenskog jezika sadašnjem govoru. To je vrlo važno pastoralno pitanje. Split-ski je biskup preuzv. Franić na vatkanskom radiju kazao 5-XI-1962: »Ako bismo htjeli biti dosljedni u nauci Svete Braće, onda bismo doista morali prijeći na živi narodni jezik« (Služ. Vj. bisk. split. i mak. 1962, br. XI i XII, 17). Preuzvišeni spominje da taj prijelaz donosi sa sobom neke opasnosti, a da treba vidjeti i što će sabor odlučiti. Vjerojatno će ostati latinski (a za naše područje staroslavenski barem sve ono što spada na misnika. U tom slučaju, zašto se ne bi kroatizirali neki oblici i izrazi koji nam sada smetaju? S liturgijsko-pastoralnog gledišta osobito smeta staroslavenska množina koja sada zvuči kao jednina, npr. »pomolim se« i »molim«, pa stari akuzativ »ni« mjesto »nas«, koji u oracijama ispada kao negacija i posve iskrivi smisao molitve. Naši su se stari glagoljaši prilagođivali jeziku naroda, npr. »vispar srdca« pretvorili su u razumljivi »gore srdca« (isp. J. Vajs, Sv. Cecilija XXXIII 83).

A nije li i transkripcija staroslavenskog Misala približavanje sadanjem čovjeku? A ipak su za nju bili i oduševljeni glagoljaši poput Don Frane Bulića. Dakako, to približavanje mogu pripremiti samo stručnjaci, a odobriti ga kompetentna crkvena vlast. Tko će nam dati te stručnjake, ako se sami ne pobrinemo? U tom se pogledu, obzirom na broj mlađeg svećenstva, može najviše očekivati od krčke i splitske biskupije. }

Jednako je i s delikatnim pitanjem proširenja staroslavenskog jezika na ostalo naše narodno područje. Javne rasprave o tome više štete nego koriste. Tu ima riječ naš episkopat u vezi sa Sv. Stolicom, a svećenici će i vjernici sigurno slušati.

III

Kao vjera općenito tako i baština sv. braće uz svoju unutarnju misiju ima i vanjsku. U spomenutom je govoru na vatikanskom radiju preuzv. splitski biskup Dr Fr. Franić kazao i ovo: »Važnost se glagolice može svesti na troje, na tri razloga. Prvi bi bio pastoralan... Drugi je razlog, možemo reći, ekumenski. Naime, staroslavenski jezik može biti sredstvo približavanja s braćom pravoslavcima. To može biti jedan most između katolicizma i pravoslavlja« (16). Tako misle i mnogi drugi lucidni duhovi. Neka je slobodno spomenuti da se je slično izrazio poznati poznavalac i prijatelj Istoka, kard. E. Tisserent, kad mu je potpisani god 1944. potanje govorio o glagolici i na njegovu mu želju predao o njoj pismenu memoriju.

Da je to u vezi s baštinom sv. braće i s ovim njihovim jubilejem, neka pokažu riječ Ivana XXIII u spomenutom pismu: »Znate, Časna Braćo, da Mi nastojimo i radimo najvrućim željama na tome, da istočnjaci, koji se ponose kršćanskim imenom, i koji odijeljeni od ove Apostolske stolice, uz nastoje oko ponovnog sjedinjenja i da se, postepeno ispunjujući Kristovu želju, ostvari jedinstvo sviju, da bude jedan ovčinjak i jedan pastir. Na to smjeraju i želje Općeg II vatikanskog sabora, na kojemu su bili prisutni — na veliku duhovnu radost i kao znak dobre nade — i promatrači, koje su poslale odijeljene crkve. Glas vremena je glas Božji, i čini se, da on ne jednim glasom, ne s malobrojnim i malim argumentima savjetuje i potiče, da treba započeti obnovu toga jedinstva i mira. Osim toga, mnogo je veće ono što jedne i druge spaja od onoga što ih razdvaja u onoj tako plemenitoj i toliko korisnoj stvari obnove složnih veza u jedinstvu neokaljene

vjere, po čemu se, bez sumnje, kršćanskom svijetu rađa novi sretni red. Sada treba s jedne i druge strane pripremiti puteve, koji će biti dovoljno prokrčeni i dovesti željenom cilju, bude li međusobnog dobrog poštovanja i bratske ljubavi. Ona, u želji da se ispuni volja Božja, za sve vrijedi, svemu se nada, sve podnosi«.

Oko sjedinjenja rastavljene braće s katoličke je strane zadnjih decenija osobito radila tzv. »Cirilo-metodska misao«. Jedan od glavnih njezinih pobornika, prelat i prof. Fr. Grivec, bio je o njoj obećao za naš list svoj članak, ali ga je zapriječila bolest i smrt. Poznato je koliko je kongresa (na Velehradu, u Ljubljani, u Pragu, kod Hrvata nažalost nijedan) održano i koliko je publikacija izdano nastojanjem tog pokreta. Što je u zadnje doba skoro onemogućeno to se nastoji nadoknaditi osobnim dodirima i vezama, sasvim u duhu i po primjeru Ivana XXIII, o kojima se sve više čuje.

Mnogo su još važniji i uspješniji razgovori s Bogom, pogotovo kad je to molitva mnoštva, a k tome obogaćena trpljenjem. I Papa Ivan govori o divnim i obilnim plodovima kojima je urodilo »djelo koje je osnovao Martin Slomšek, lavantinski (mariborski) biskup i koje je promicao Ciril Stojan, nadbiskup olomučki, pod imenom: Apostolat sv. Ćirila i Metoda«. Ne bi stoga smjelo ostati mrtvim slovom što nam preporučuju naši biskupi na koncu svog pastirskog pisma: »U naše vrijeme, nažalost, gotovo je zamrzla Cirilo-metodska misao, ali se eto podiže glas Božji preko jednog njegovog slugu, da tu misao oživimo. Tko od nas nije čuo za slugu Božjega, kapucina Leopolda Mandića, kojemu baš sada spominjemo dvadesetgodišnjicu smrti? Njegov život protekao je sav u službi Ćirilo-metodske misli. Sjedinjenje pravoslavnih kršćana s Petrovom stolicom prošlo je čitav njegov život od početka njegova redovništva do smrti. Očito je, da nas Bog preko njega zove, da nastavimo ondje, gdje je nastao zastoj uslijed smrti Slomškera i Strosmajera i drugih velikana naših u prošlosti. Tako eto izlaze pred nas tri velika sina naše zemlje — Slomšek, Strosmajer, Mandić — sva trojica zaokupljeni istom misli, obuzeta istim idealom, predana do u dno duše velikom povijesnom zadatku svete slavenske Braće. Poslušajmo dakle njihov glas, prionimo svim silama uz Ćirilo-metodsku misao! Posebno se trudimo, da se Apostolat sv. Ćirila i Metoda među nama što više raširi i razvije! Danas, kada se u duši Crkve nanovo bude nade, da ćemo se približiti idealu vjerskog i crkvenog jedinstva, o kojemu je govorio Krist na zadnjoj večeri«.

A svaku ideju mora netko propagirati, svaki apostolat netko širiti. To malo koristi dekretirati, ali ipak spada na brigu Crkve i onih koji je vode. Možda bi bilo najuspješnije kad bi se za »Apostolat sv. Ćirila i Metoda« kod nas zauzeo neki red ili barem neki članovi jednog reda ili, još bolje, raznih redova. Ali bez dogovora, zajedničkog plana i barem kakve središnjice neće se mnogo učiniti. U tom bi smislu bio potreban i listić, a dok se ne dođe do njega, naš list drage volje stavlja na raspolaganje svoje stranice, kako će sigurno učiniti i ostali listovi koje već imamo.

Neka se ovo, molim, ne uzme kao nešto što se čitaoca ne tiče. Radi se o eminentno katoličkoj ideji i potrebi. Tko bi od nas dopustio da bude ožigosan kako mu manjka duha Krista i Crkve. A znamo što je Isus najviše isticao u svojoj velikosvećeničkoj molitvi i što je sv. Ćiril umirući u Rimu molio, a Papa Ivan XXIII malo prije smrti ponovio u svojem spomenutom pismu: »Gospodine Bože, koji si stvorio sve anđeoske redove i nevidljive sile, a nebo razapeo i zemlju učvrstio... povećaj Crkvu svojom mnoštvom vjernika i sve saberi u jedinstvu, i izabrane ljude učini složnim u pravoj svojoj vjeri i ispravnom ispovijedanju, i nadahni u njihova srca riječ tebi prijatnu... da se prihvate dobrih djela i onoga, što je tebi ugodno«.

IV

Svećenički je rad uvijek najuže povezan sa svećeničkim životom. Stoga nam baština sv. braće, na koju smo gore upozorili s par vidika, donosi i osobnih obaveza. Lakše ih je vršiti ako imamo pred očima velike ideje sv. braće, a ujedno ćemo za te ideje učiniti samo onoliko koliko na svakoga od nas bude uplivao primjer sv. Ćirila i Metoda. Samo na taj će način daleki apostoli biti naši trajni učitelji i pomoćnici.

Treba najprije istaknuti da su sv. braća onoliko poduzela, trpjela i izvela te nam namrla toliku baštinu, jer su bili sveci. To ističe i spomenuto papino pismo. Spominje da su drugi prije njih navijestali Slavenima vjeru, ali »da je sve to urodilo mršavim i kasnim plodovima«. A zatim se pita i odgovara: »Pita li tko, i z kojih je razloga apostolski rad sv. Ćirila i Metoda urodio tako obilnim plodovima, lako će razabrati da se to dogodilo prvenstveno zato, što su oni bili: siromasi na ovom svijetu, bogati u vjeri, muževi bogati i mogućni u velikoj časti kod suvremenika svojih«. A naši biskupi u uvodu svog pastirskog pisma vele o sv. braći: »Nastojali su samo oko bogoljub-

ne pobožnosti i svetosti. Svojom bogoljubnošću i svetošću osposobili su se, da su postali divni blagovjesnici i prosvjetitelji slavenskih naroda, čašćeni ne samo u Božjim hramovima po svem svijetu nego slavljani također među svjetovnim učenjacima raznih naroda. A čitav rad i život svete Braće obasjan je svetačkim sjajem«.

Koristit će možda spomenuti par pojedinosti.

Između sedmero djece solunskoga visokoga časnika Lava bio je Metod najstariji, a Konstantin (Ćiril) najmlađi. Još su veće bile razlike u njihovoj čudi: »jedan se odlikovao kao vrsni državni službenik, a drugi kao vrsni filozof« (pap. pismo). Po godinama i po službi kao da je njihov zajednički pothvat imao voditi Metod, a ipak se on prepušta Ćirilovu vodstvu. Nije važno tko Božje djelo vodi nego tko ga izvodi. Lako je fantazirati što bih učinio kad bi mi bilo dano voditi koji pothvat, ali je pred Bogom zaslužno samo ako na svojem mjestu činim što moram i mogu.

Ganutljiva je opomena koju na samrtni sv. Ćiril upravlja svom bratu bojeći se da ovaj ne napusti zajedničko djelo: »Eto, brate, mi smo obojica bili upregnuti u isti jaram, režući istu brazdu. Ja padam na lijesi svršivši svoj dan, a tebi je mnogo omiljela Gora (tj. samostan na gori Olimpu u Bitiniji). Nemoj zbog gore istavljati svoga učenja. Jer čime bi se prije mogao spasiti?« (Žit. Met. VII). Svećenik je ređen za puk, za duše. Ništa ljepše ni važnije od neposrednog rada za spas bližnjega. Tome treba dati prednost ne samo pred drugotnim svećeničkim zanimanjima nego i kad se radi o zvanju na koje Bog poziva isto kao i u svećenički stalež. Redovnik-svećenik koji se ne bi »učenjem« (tj. propovijedanjem i svim ostalim svećeničkim djelovanjem) brinuo za duše, »čime bi se mogao prije spasiti?« To osobito vrijedi u dijecezama s manjkom dušobrižnika. Nije uvijek lako spojiti svećeničke i redovničke dužnosti, ali tko to nastoji, Bog će mu i Crkva pomoći. Onda jedno i drugo zvanje donosi mnogo duhovne koristi dotičnome i drugima. Onda i eksempcija ima svoje prednosti, pod uvjetom da se nikad ne zaboravi tko je u biskupiji glavni pastir, postavljen od Boga: biskup. A što se tiče raspodjele personala, npr. u Njemačkoj, gdje pomanjkanje svećenstva nije tako veliko kao kod nas, imaju već zajedničku komisiju biskupa i provincijala koja raspoređuje sile za pojedine biskupije i za zajedničke pothvate prema potrebama i mogućnostima. Gdje je pravog duha i istinskog nastojanja oko svetosti, lako će se naći rješenje po Božjoj volji i za dobro duša.

Ima još jedan veći kamen smutnje. Naši biskupi ističu: »Sv. Metod unatoč mnogim neugodnostima i nepravdama od strane njemačkih biskupa ustrajao je u nepokolebivom jedinstvu s rimskom Crkvom«. Gore je spomenut njemački biskup koji tvrdi da su njegovi predšasnici i kod takvih postupaka bili dobronamjerni, u što nemamo prava sumnjati. Ali ipak nije lako čekati na »rehabilitaciju« tisuću i više godina. To mogu samo sveci koji znaju da su ono što su pred Bogom, pa i kad ih on ne bi uzeo u obranu prije sudnjeg dana. Blago apostolskom radniku koji ustrpljivo podnese svakakve smetnje i muke, pa i sa strane onih koji bi mu morali samo pomagati! Toga je u Crkvi Božjoj bilo i bit će uvijek, jer je sastavljena od ljudi. Nije samo redovito jedan koji sije a drugi koji žanje, nego i među sijačima može nastati nesporazum kako obraditi tlo, kada i što sijati, pa i druge razmirice. Neka sv. braća isprose svojim nasljednicima da poput njih ustraju i u najtežim okolnostima i bilo kakvim protivnostima!

Povjerena nam je velika baština, natopljena znojem prvih apostola i krvlju mnogih njihovih nasljednika, a obogaćena divnim naucima i primjerima.

Neka nas sve prožima optimizam u čuvanju, obrađivanju i uznapređivanju dragocjene baštine sv. braće. Sav naš liturgijski i pastoralni rad da bude prožet molitvom koju Crkva upravlja sv. braći, a koja je — kako se drži — provrela iz srca velikog Pape Lava XIII:

Domovinom vam je raj,
O čujte vruć nam uzdisaj:
Vrh roda bdijte slavenskog,
Da ostane uz Boga svog.

U ovčarnici Kristovoj
Nek stan se nađe braći svoj,
Da sved u vjeri rastu tu
I s predima se natječu.

o. MARTIN Dr KIRIGIN OSB